

Egy életmű huszonkét pillanata

Tót Endre munkái a Paksi Képtár gyűjteményében

Paksi Képtár, 2016. VI. 26-ig

SINKÓ ISTVÁN

Tót Endre a legláthatóbb láthatatlan magyar művész. Munkásságának ugyanis része a nem látható dolgoknak az ismeret és a képzelet segítségével történő felidézése. Nem látható dolgok Tótnál azok a fotók, festmények, melyek ikonikusan „égtek be” retinánk mögé egykor művészettörténeti tanulmányaink során (Duchamp, Brâncuși vagy Man Ray egy-egy műve), esetleg fotók a nagyvilág eseményeiről (merénylet a pápa ellen). Ezeknek a Tót-féle feldolgozása a fel nem dolgozás, a kitörlés, majd a felidőzés méret és cím megadásával.

A Paksi Képtár tulajdonában lévő ilyen típusú munkákból most festményeket és nyomokat látunk az emeleti galérián s mellette az *Örülök, hogy...* sorozat néhány emblematikus fotóját. Ez az az akció-sorozat, melyben Tót Endre címadása, esetleg táblákkal való demonstrálása révén a néző az alkotói humor – mondanám inkább, hogy ironia – szinte közvetlen részese lehet. Tót egy meztelen női fenékre pecsétel (talán Menzel Szigorúan ellenőrzött vonatok című filmjére való utalásként), s a fotóra rákerül kézírással: „Örülök, hogy pecsételhetek”. Ehhez az ironikus vonulathoz tartoznak a *Normális és nem normális vonalak* szöveggel ellátott festményei, az irány nyilak, melyeket a fent és lent lehetőségeinek derűjével oldják fel egy kvázi filozófiai kérdés eldönthetőségét.

Tót érdeklődése, művészi tevékenysége a 70-es évektől – azaz emigrációja után – a konceptualizmus, az akcionizmus, a fluxus irányába terelődött. A 60-as években készült munkáit a kollázs-montázs technika, a pop-artos irány jellemezte, mely alkotói folyamat – Galántai György szavaival – „radikális elhatározással a semmiből” váltott irányt. A message, az üzenet s annak tágabb értelmezése – a nem üzenet, a tartalom nélküli üzenet, a demonstráció – egyaránt művészi tartalommal töltődik meg. Vászonra kerül, fotó lesz belőle, nyomat, hagyományos képzőművészeti termék, s végül, mint a Paksi Képtár falain is láthatjuk, kiállítási darab, múzeumi tárgy. Tót tehát a végtelenül egyszerűt, a nem láthatót emeli műtárggyá, teszi értelmezhetővé, láthatóvá.

Mégis, munkái mind a mai napig – negyven év elteltével is – meghökkenést és bizonyos fajta értetlenséget váltanak ki, hiszen a képről szóló kritikai hangvétel, a tömegmozgalmak és az esztétikai címkék, a politikai és a kulturális üzenetek hiábavalóságát felmutató alkotások nehezen elfogadhatóak, hisz épp a magasabb és emelkedetebb tartalmakba, fogalmakba és eszmékbe vetett hitünket fricskázzák.

Prosek Zoltán, a Paksi Képtár igazgatója, a kiállítás kurátora épp ezt az értelmezési hiátust hidalja át azzal, hogy a műveket mint műtárgyakat komolyan véve, iróniától mentesen, de ugyanakkor a tárgyi-lagos rendezésbe csempészett humorral sorakoz-

Fotó: Paksi Képtár

tatja elénk. Képcímek nélkül – hisz a műveken ott vannak a szövegek – és egymásra rímelő képpárok, kiállítási falakkal találkozik a néző a képtár új szerzeményeit felvonultató sorozatának legújabb – Tót Endrét bemutató – tárlatán.

Kiállítási enteriőr